

Filosofie - její „určení“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2009](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2009](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 7. 1. 2009

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 7. 1. 2009

Filosofie – její „určení“

Nejvyšším určením filosofie není stát se filosofií, a ovšem ani být filosofií. To si ostatně uvědomoval už Feuerbach, ale nedotáhl to dost daleko. Žádná filosofie není jen tím, čím „je“, tj. jako co může být třeba i nejpřesněji vymezena a popsána. Především platí pro filosofii to, co platí pro všechny dějinné útvary, totiž že se dále „dějí“ i poté, co skončily, co byly jakoby uzavřeny, provedeny, dovršeny. Všechno, co se v dějinách odehrálo a k čemu došlo, je vždycky ještě dále jakoby dourčováno, dovršováno, dokončováno tím, jak na to další dění resp. další události reagují (a jen málokdy, ba snad nikdy se takové dokončování nepřiblíží nějakému opravdovému „konci“). Skutečný „konec“ by snad mohl být viděn jen tam, kde se na nějakou událost docela zapomene, tj. kdy už na ni nikdo a v ničem nereaguje. Ovšem to nás ještě neopravňuje k tomu, abychom takové reagování dalších filosofii považovali za nejvyšší určení a poslání každé filosofie. Feuerbach měl ovšem na mysli především to, že cílem filosofie není zůstat filosofií, tj. teorií; právě z toho vyvodil Marx onen známý závěr, že filosofie nemůže být „odklizena“ ze světových dějin, dokud nebyla uskutečněna, realizována. Je v tom velký kus pravdy, že každý výkon spěje ke svému cíli, a když toho cíle dosáhne, vlastně končí. Tak měl ostatně za to už Aristotelés. Vpravdě ovšem žádný takový konec není naprostým, absolutním koncem, nebo přinejmenším takovým koncem být nemusí, pokud tu je nějaký další, pozdější „výkon“, který může a někdy dokonce musí na onen provizorní, dočasný, relativní „konec“ předchozího výkonu nějak navázat, nějak reagovat (a v té reakci něco z toho dřívějšího výkonu zachovat – třeba tím, že si z toho něco vezme jako materiál nebo východisko k výkonu svému). Nicméně základní chybou i zde zůstává nesprávné, omezené pojetí „budoucnosti“ jako něčeho, co je zásadně a dokonce fundamentálně v moci jiných „subjektů“ a jejich aktivit. Chyba tu spočívá v tom, že se zcela zapomíná na to (eventuelně vysloveně vytěšňuje to), že možnost nějakých příštích událostí, výkonů a jejich subjektů je podmíněna (a ve skutečnosti přímo zakládána) tím, o čem se mluví jako o otevřené budoucnosti, ale co ve skutečnosti je budoucnost přicházející. Přicházející budoucnost totiž není zcela prázdná, ale právě naopak je jakoby „plná“ různých „možností“; zde si však musíme upřesnit sám pojem „možnosti“ (a to v kritickém odstupu nejen od běžného chápání, ale zejména od pojetí Aristotelova, tedy od jeho DYNAMIS). Také Aristotelés měl za to, že pro každou DYNAMIS je závazný nějaký TÉLOS, ale měl za to, že tímto koncem/cílem je něco předem pevně ustanoveného, daného, předem rozhodnutého, totiž nějaká MORFÉ. Avšak právě pro filosofii platí, že žádná taková předem rozhodnutá preformace filosofického myšlení neplatí jako nějaký „pravzor“, k němuž by se všichni filosofující měli nějak přibližovat. Filosofie a filosofování je jistě také něčím pověřeno, jakoby nějakým závazkem určeno, ale tím určením není žádná vázanost na jakýkoli vzor či pravzor, ale je to výzva k překračování toho, čeho bylo dosaženo až dosud, a to v docela určitém (ale nepředmětně určitém) směru, totiž ve směru, kterým ukazuje sama Pravda.

(Písek, 090107-2.)